

מסורת הש"ס

(א) שזעוטה ה, (ב) לקמן כג, (ג) שזעוטה ב, (ד) [נשיב], (ה) [נמות לן], (ו) [דף ג], (ז) [נשי מהר"ם], (ח) [דף ג, דף ה, וסס ד"ה שמים], (ט) [נשי], (י) והסם פריך מי כתיב אל יוציא והיינו שמים כל"ל רש"י, (י) ונשיע' תוספות פסחים פה: ד"ה הוצאה, (ל) דדמא לגמרי להוצאה כל"ל,

מוסף רש"י

שתיים שהן ארבע בפנים. שמים לחיוב הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית, ושמים לפטור כשזה עוקר וזה מניח דכתיב (ויקרא ד) בשמות, העשה את כולם (שולשנות ה). שבעות שתיים. בשבעות ביטוי שפמים הכתוב בויקרא אלל קרנן עולה ויורד קאמר שמים כתיבי בקרא, דכתיב להרע או להטיב ומפרש במשנה (סס ה:), אוכל להטיב, לא אוכל להרע, שמענה את עצמן, והוא דרין לכל דבר שהוא הן ולא להבא, ולהרע או להטיב להבא משמע, ובפי"ג (סס) מבינה מן המקראל אף דברים שאין בהן הרעה או הטעה, ומיהו שמים יניחו ומו' דבר, דכר ומילופו (שס ב:).

רבינו הגנאל

יצירות השבת שתיים שהן ארבע בפנים בר'. גמי תנן התם בתחילת שבעות, שבעות שתיים שהן ארבע,

יצאות השבת פרק ראשון שבת

יצירות השצפ. הוצאות שמרשות לרשות האמורות לשבת וצגמ"ו מפרש דהכנסות נמי קא קרי יציאות הואיל ומוציא מרשות לרשות: **שמים שהן ארבע צפנים**. לאותן העומדים צפנים שמים מן התורה הוצאה והכנסה דבע"ה ובפ' הורק (לקמן יז): ברישיה נפקא לן מוילו משה ויעזירו קול במחנה וגו' (י) לא תפיקו מרה"י לרה"ה להציא נדבה למחנה לויה ויום השבת היה כדליף החם ועל שמים אלו חייב חטאת על שגגתו ועל זדונו כרת ועל התראתו סקילה וכן בכל מלאכת שבת: **שהן ארבע**. מדצריהם הוסיפו שמים לאסור למתחלה ואם עשה פטור ולקמן מפרש להו ואזיל: **ושמים שהן ד' בחוץ**. שמים מן התורה הוצאה והכנסה דעני העומד בחוץ ושמים מדצריהם כשהמלאכה נעשית על ידי שנים זה עוקר וזה מניח למתחלה אסור ואם עשה פטור כדליף בגמרא (דף ג.) שנים שעשאוה פטורים: **פשט העני אם ידו**. ומפץ בתוכה: **ונתן לחוץ ידו דבעה"ב**. דעבד ליה עקירה ברה"ר והנחה ברה"י: **או שנטל מסוכה והוציא**. החפץ והניח ברה"ה דעבד ליה עקירה **[צרה"ן]** והנחה **[צרה"ן]**: **העני חייב**. שעשה מלאכה שלמה והרי שמים מן התורה לעומד בחוץ: **ובעל הבית פטור**. פטור לגמרי ואפי' למתחלה מותר דהא לאו מידי עבד והכי מפרש בגמ' (דף ג.) **פשט בעה"ב כו' בעה"ב חייב**. והרי שמים מן התורה לעומד

צפנים: פשט העני אם כו'. דעבד ליה בעל הבית הנחה: **או שנטן לסוכה**. דעבד ליה בעל הבית עקירה והוציא העני והניח: **שנים פטורין**. שלא עשה האחד מלאכה שלימה אלל אסורין לעשות כן למתחלה שמה יצואו כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלימה בשבת הרי שמים מדצריהם אחת לעני בחוץ ואחת לבע"ה צפנים. וא"ת שנים הן לכל אחד ואחד עקירה לעני ועקירה לבע"ה הנחה לעני והנחה לבע"ה לקמן? פריך לה ומשני דלא חשיב אלל עקירות שהן מחלת המלאכה ואיכא למימר שמה יגמרנה: **גב' סנן הסס**. במסכת שזעווע: **שזעווע שמים**. שזעווע של ציטוי להרע או להטיב שמים הן להתחייב עליהן קרבן עולה ויורד האמור בפרשה (ויקרא ה) דנפקי מלהרע או להטיב דמשמע להבא אוכל ולא אוכל: **שהן ארבע**. יש לך לרבות עוד שמים מריבוי הכתוב לכל אשר יבטא האדם [שס] לרבות לשעבר אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל:

ידיעות

נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות ומפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני צפנים: **פשט בעה"ב את ידו ב'**. תימה לר"י אמאי לריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב' וכן בריש שזעווע דמפרש בגמרא (דף ג.) וסס) שמים דעני ודבעל הבית מה שיץ לקרותו שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"י' ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מצעה"ב ולא בעה"ב מעני ותדע' מדאיטריך תרי קראי בהוצאה כדנפקא לן בריש הורק (לקמן דף יז: וסס) מויכלל העם מהציא ובספ"ק דעירובין (דף פ:) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אלל יאל איש ממקומו אלל יוציא' ו' והתם פירשמי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא איטריך מרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלל אבות בלבד' ובתולדות דהוצאה"כ בעי' שיהא במשכן דתנן בהורק (דף יז:.) שמי גוזזטראות וז כנגד וז המושיט והזורק מוז לזו פטור היו שמהין בדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודה לזים וצריש הורק (ג"ז סס:) נמי בעי הורק ד' אמות ברה"ר מנלן ודחיק לאשכחניהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמריי לה וכל אלו תולדה דהוצאה ינינהו ולא אבות שאין אבות אלל מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה לריך תו לקמן בהורק (דף יז:.) לפרושי דבצרה הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי"ב דהורק ד' אמות ברה"ר משמע דאי הוה משכנתא בה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא בצרה"ג וי"ל דאיטריך סבא דהכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהם העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בצרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סבא אמאי איטריך בצמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דתנא ליה אידיי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל מוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בזהדיא איטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בצרייתא אין חייבין אלל על מלאכה שכיולא צה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמון קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שזועות שתיים שהן ארבע**. בריש שזעווע (דף ג.) מפרש שמים אוכל ולא אוכל דכתיב בזהדיא בקרא להרע או להטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דמתי' צפ"ג (דף יט:) תנן בזהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא קתני שמים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוקי וקמי ולא וקמי וגראה דלכך פירש רש"י בריש שזעווע שאינו שונה אלל דבר וחילופו ור' יצחק תירך דלא נקט אלל אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אלל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חס למיתני וא"ת וגבי שבת אמאי קתני שמים שהן ד' ומו' לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף יז:.) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלל הכנסה ל' דדמא להוצאה שהוא מרה"י לרה"י וצריקה נמי לא דמאי להוצאה שזה בהולכה ביד וזה בוצריקה:

יצאות השבת פרק ראשון שבת

יצירות השבת שתיים שהן ארבע. הקשה ריב"א דדיני הוצאות שבת היה לו לשנות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עג.) דהתם קתני אבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר דבצרים דמיירי בע"ש מצעוד יום

כגון לא יאל החייט במחטו סמון לחשיכה אין שורין דיו וסומנין ואין לוילין צשר ואח"כ במה מדליקין וכירה וצמה טומנין שהם דצרים הנוהגים עסחשיכה ואח"כ במה צמהה וצמה אשה יוצאה דצרים הנוהגים בשבת עצמו ושזו אבות מלאכות של שבת ודרך החנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בליל י"ד ושזו ציי"ד ושזו בשמיטת פסחים שהוא צין הערצים ואחר כך שונה מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ציומא מתחיל צו' ימי' קוד"י ה"כואח"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ומירך דהוצאה חציבא ליה לאקדומי משום דממשנה זו שמעינן כמה דצרים הוצאה והכנסה דעני ועשיר ודבעי' עקירה והנחה ושנים שעשאוה פטורין וידו של אדם חשוכה לו כד' על ד' וידו של אדם אינה לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש דדבר ההוה רגיל הש"ס לשנות מחילה וכן צמס' צ"ק (דף ג.) השור והצור המצצה וההצנר ולא ו' נקט כסדר הפרשהוכן מפרש רב האי גבי' דלריבין להודות צפרק הרוואה (ברכות דף נד:) דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד מפרש ר"ת דפתח ציציאות משום דבעי למימר לא יאל החייט במחטו"כ אע"ג דלא שנה המלצן משום אין נותנין כלים לכזבם ולא המעביר משום"ב במה טומנין' הוצאה הולרך לשנות טפי" משום דמלאכה גרועה היא כמו שאפרש: **יצירות**. הוצאות הוה ליה למתני אלל נקט יציאות לישנא דקרא אל יאל איש ממקומו (שמות טז) ודרשינן מינה (עירובין דף פ:) הוצאה אל יאל עם הכלי ללקט המנן: **שתיים שהן ארבע בפנים**. כן נראה כמו שמפרש רש"י כאן דמצפנים היינו לבעה"ב העומד צפנים ובחוץ היינו לעני העומד בחוץ שמים הוצאות והכנסות דחיוי שהן ד' הוצאות והכנסות דפטור ובשזעווע ה' פרש"י צפנים היינו הכנסות פנים שנים דחיוי דעני ודעשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הוצאות חוץ א' ואין נראה מדפירש מילי דעני לחוד ומילי דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן ולפי' דהתם לא היה לו לערב הוצאות והכנסות יחד ומיהו שמהא לפי שהיה לריך להאריך אם היה צא לפרש הוצאות לבד ו' [והכנסו' לבד] מ"מ אין צריך

נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות ומפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני צפנים: **פשט בעה"ב את ידו ב'**. תימה לר"י אמאי לריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב' וכן בריש שזעווע דמפרש בגמרא (דף ג.) וסס) שמים דעני ודבעל הבית מה שיץ לקרותו שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"י' ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מצעה"ב ולא בעה"ב מעני ותדע' מדאיטריך תרי קראי בהוצאה כדנפקא לן בריש הורק (לקמן דף יז: וסס) מויכלל העם מהציא ובספ"ק דעירובין (דף פ:) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אלל יאל איש ממקומו אלל יוציא' ו' והתם פירשמי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא איטריך מרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלל אבות בלבד' ובתולדות דהוצאה"כ בעי' שיהא במשכן דתנן בהורק (דף יז:.) שמי גוזזטראות וז כנגד וז המושיט והזורק מוז לזו פטור היו שמהין בדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודה לזים וצריש הורק (ג"ז סס:) נמי בעי הורק ד' אמות ברה"ר מנלן ודחיק לאשכחניהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמריי לה וכל אלו תולדה דהוצאה ינינהו ולא אבות שאין אבות אלל מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה לריך תו לקמן בהורק (דף יז:.) לפרושי דבצרה הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי"ב דהורק ד' אמות ברה"ר משמע דאי הוה משכנתא בה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא בצרה"ג וי"ל דאיטריך סבא דהכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהם העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בצרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סבא אמאי איטריך בצמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דתנא ליה אידיי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל מוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בזהדיא איטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בצרייתא אין חייבין אלל על מלאכה שכיולא צה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמון קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שזועות שתיים שהן ארבע**. בריש שזעווע (דף ג.) מפרש שמים אוכל ולא אוכל דכתיב בזהדיא בקרא להרע או להטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דמתי' צפ"ג (דף יט:) תנן בזהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא קתני שמים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוקי וקמי ולא וקמי וגראה דלכך פירש רש"י בריש שזעווע שאינו שונה אלל דבר וחילופו ור' יצחק תירך דלא נקט אלל אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אלל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חס למיתני וא"ת וגבי שבת אמאי קתני שמים שהן ד' ומו' לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף יז:.) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלל הכנסה ל' דדמא להוצאה שהוא מרה"י לרה"י וצריקה נמי לא דמאי להוצאה שזה בהולכה ביד וזה בוצריקה:

ידיעות

ב.

עין משפט ונר מצוה

אוהרה בכלל דני שבת כתב המ"י פ"א מהל' שבת הלכה ג ח"ל כל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור הרי זה פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אלל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו מד"ס א א מיי' פיר"צ מהלכות שבת הלכה ט פיר"ג שם הלכה צ סמוג לאין סה טו"ש"ע א"ס ס' שמו: ב ב מיי' שם פיר"ג הל"ה:

תוס' ישינים

(א) מלאמי כחוב בגליון ת"י ח"ל וי"ל שמים שמי הוצאות דחיוי ופטור ופטור ארבע הכנסות דחיוי ופטור עכ"ל ואין נראה ו' דביורשלמי בעי מה שנים כי' ומתקין צ' לחיוב וז' לפטור ע"ש. (נדור זה שיך לתוס' לעיל ד"ה שמים שהן ארבע אחר פירש"י לפני ואין נראה כי'):

מוסף תוספות

א. דגורנין ערב שבת אטו הוצאות שבת. מוס' הלא"ש. ב. תוס' הלא"ש אמת: במה מדליקין ובמה טומנין [נשי מהר"ם]. ג. משום דהנהו מלאכות ידועות לכל, אבל. מוס' הלא"ש. [נשי מהר"ם]. ד. [אסורה בשבת קודם ששהי לא יצא החייט במחטו. מוס' הלא"ש. ה. לבעל הבית העומד בפנים, וכן לעני העומד בחוץ. מוס' שזעוטה ה' גסס הריב"א. ו. מה לי עומד בפנים ומוציא החפץ לחוץ ומה לי עומד בחוץ ומביא החפץ אליו. מוס' הלא"ש. ז. משאי"כ בשאר אבות מלאכות שאינן חלוקות ברשויות אלא איסורן מחמת עצמן, והואיל וחידוש הוא אין לך בה אלא חדושה בלבד, והכלות עקרות הן ואין למדות זו מזו. כנפ"ן. [מהר"ם]. ח. דמלאכה גרועה היא. מוס' הלא"ש. ט. [דן]הכי משמע פטירה דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המנן בדרך שעשין בחול וכו'. מוס' עירובין פ: [נשי מהר"ם]. י. [כל הדומה לאב הוי תולדה דידיה. מוס' הלא"ש. יא. כגון זורק ומושיט ומעביר והכנסה כוילהו. מוס' הלא"ש. יב. [דן]כין דהואי במשכן אע"ג דלא רמיא להוצאה מיתחייב עולה. מוס' הלא"ש בע"כ. יג. דדמיא למוציא. מוס' הלא"ש. יד. [בן]אכלתי ולא אכלתי דאית ביה פלוגתא דר' ישמעאל לא מחייב לשעבר. מוס' הלא"ש. יו. וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דחבא. מוס' שזעווע ג.